

EGZORCYZM WYŚLAWIA DOBROĆ BOGA

Folaron Małgorzata

(Warszawa, Polska)

Nowy Rytuał egzorcyzmów większych już w pierwszym zdaniu *Wprowadzenia teologiczno-pastoralnego* przypomina, że Kościół wierzy w jedyne Boga Ojca, Syna i Ducha Świętego, który jest „Początkiem wszechrzeczy i Stworzycielem wszystkich istot widzialnych i niewidzialnych”. To Bóg w swojej opatrzności opiekuje się i rządzi wszystkim, co stworzył (por. Kol 1,16), „a nie stworzył niczego niedobrego. Także diabeł i inne demony zostali stworzeni przez Boga jako z natury swej dobrzy” [1]. Ukoronowaniem dzieła stworzenia jest człowiek. Uczyniony na obraz i podobieństwo Boże jest zwierciadłem dobroci samego Stwórcy. Opierając się na Konstytucji duszpasterskiej *Gaudium et spes*, Wprowadzenie Rytuału przypomina, że człowiek po to został stworzony na obraz Boga „w sprawiedliwości i prawdziwej świętości” (Ef 4, 24), by według tej godności postępować świadomie i dobrowolnie [2].

Człowiek za podszeptem Złego wskutek swojego nieposłuszeństwa nadużył daru swojej wolności i tym samym został poddany władzy diabła i śmierci, stając się niewol-

nikiem grzechu. Po pierwszym grzechu, Bóg nie opuścił człowieka, ale jeszcze w raju zapowiedział mu zwycięstwo nad złem i podniesienie go z upadku [3]. Dobroć Boga przede wszystkim objawiła się w posłanym na świat Synu Bożym, w którym wszyscy ludzie otrzymali Ducha przybrania za synów i odpowiadają z całym ludem Bożym pamiętkę Śmierci i Zmartwychwstania Pańskiego [4]. W misterium sakramentów świętych dokonuje się spotkanie dobroci Boga z grzechem i cierpieniem człowieka. Dokonuje się ono także w sakramentaliach Kościoła do których należą m. in. egzorcyzmy. „Syn Boży przeszedł, dobrze czyniąc i uzdrawiając wszystkich, którzy byli pod władzą diabła (Dz 10, 38)” [5]. Dobroć Chrystusa objawia się również obecnie. Dokonuje się to w liturgii świętej, kiedy Kościół zanosi błagania i „ufając Jego mocy, spieszy z wieloraką pomocą człowiekowi dręczonemu lub opętanemu aby od tego udręczenia i opętania został uwolniony” [6]. Podkreślona jest postać egzorcysty. Jest to „dzieło miłości”, które winno być pełnione z zaufaniem i pokorą, tak by w czynach objawiała się troska i pochylenie samego Boga bogatego w miłosierdzie nad człowiekiem cierpiącym [7].

Tajemnicę Boga Ojca i Stwórcy wysławia eucharystia odnowionych obrzędów egzorcyzmów. Przypomina się tam o Bogu Ojcu wszechmogącym, który pragnie by wszyscy ludzie byli zbawieni [8]. Modlitwy błogosławieństwa wody do pokropienia wskazują na Tego, który jest źródłem i początkiem wszelkiego życia ciała i duszy [9]. Anamneza tajemnicy chrztu pozwala w znaku pokropienia wodą odnowić łaskę przymierza z Chrystusem [10]. Woda przypomina o wielkich wydarzeniach, jakich Bóg Ojciec dokonywał w całej historii zbawienia. To poprzez wody potopu Bóg oczyścił ziemię z grzechu (por. Rdz 7,23) a wody Morza Czerwonego uratowały Izraelitów (Wj 14, 21).

Liturgia Słowa obrzędów egzorcyzmów większych ukazuje misterium Boga Stwórcy i Ojca. Psalmi sławią Bożą Opatrzność, ukazują Go jako Obroncę i Ucieczkę [11]. Kościół uwielbia Boga, który cały czas patrzy i śledzi ludzi, którzy w swoim udręczeniu wraz z Synem Bożym nazywają Go „Ojcem” wołając „w Twoje ręce powierzam ducha mego (Łk 23,46)”. Psalm 31 jest ukazaniem wielkiej dobroci Pana, w którego ręku są losy człowieka, a Jego oblicze zajaśnieje nad Bożym sługą, ponieważ On wybawia w swoim miłosierdziu. Do Njego ucieka się udręczony, gdyż On jest skałą schronienia i warownią, która ocala [12]. W taki sposób egzorcyzm staje się wysławianiem Boga „Opoki Izraela”, skały, kamienia oraz twierdzy nie do zdobycia, w której człowiek może czuć się bezpiecznie [13]. Bóg w zazdrosnej miłości do swego ludu powstaje, walczy, uderza, chwyta za puklerz, rzuca włócznią i dlatego Kościół głosi: „Tyś mym wybawcą i wspomóżycielem” [14]. Psalmi wychwalają interwencję i działanie Boże, mówią o tryumfalnym pochodzie Boga. Tematyka ta jest pogłębiona w Prologu św. Jana apostoła (J 1, 1-14) [15]. Wszystko „się stało” przez Słowo, które również dotyczy tajemnicy światła i ciemności: „Niechaj się stanie światłość!” (Rdz 1,3), w taki sam sposób jak w proklamowanej Ewangelii: „w Nim było życie, a życie było światłością ludzi, a światłość w ciemności świeci i ciemność jej nie ogarnęła” (J 1, 4-5). Janowa „Pieśń o Logosie” przypomina w celebracji egzorcyzmów nieustanne dzieło stwórcze Boga, który wiedział, że „wszystko co uczynił było dobre” (por. Rdz 1,4).

W podobny sposób można przyjąć znak Krzyża w egzorcyzmach większych. Krzyż jest drzewem, które przypomina starotestamentalne drzewo życia i drzewo poznania dobra i zła (por. Rdz 2,9). Owoc Krzyża nie prowadzi do śmierci, lecz do prawdziwego życia w Bogu i stania się nowym stworzeniem [16]. Liturgia egzorcyzmu staje się anamnezą biblijnego obrazu zaczerpniętego z Księgi Rodzaju, gdzie Duch Boży

unoszą się nad wodami, a Stworzyciel tchnie w nozdrza ulepionego z prochu ziemi człowieka tchnienie życia (por. Rdz 2,7).

Miejszem pogłębienia omawianych linii teologicznych są formuły egzorcyzmów, w których obok błagań i rozkazów wydawanych szatanowi, ma przede wszystkim miejsce teofania Boga. Kościół wysławia Tego, który stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo. W formułach tych rozwija się również obraz Ojcostwa Boga określanego jako: Ojciec miłosierdzia, Ojciec światłości, Ojciec najlaskawszy oraz Ojciec życia wiecznego [17]. Swoją kulminację teofania Boga osiąga w treści formuł egzorcyzmów większych, gdzie jest On ukazany jako *Stwórca rodzaju ludzkiego i jego Obrońca* [18], *Stwórca rzeczy widzialnych i niewidzialnych oraz Przenikający otchłanie*.

Bóg broni swojego dzieła, spogląda na jego udrękę, wzbudza swoją potęgę i posyła Ducha Parakleta, który jest darem miłości dla cierpiącego stworzenia. Formuły potwierdzają również, że Ojciec sam rozkazuje szatanowi, by opuścił człowieka i odszedł od niego. Prawdziwym bowiem egzorcyzmem jest „dobroć” Boga Ojca, której nie zna zły duch i przed którą jest zmuszony ustąpić [19].

Literatura

1. De Exorcismis et Supplicationibus Quibusdam (dalej DESQ). Editio typica, Citta del Vaticano 1999, nr 1.
2. Tamże, nr 2. “Homo vero ad imaginem Dei conditus est “in iustitia et sanctitate veritas” (Eph 4,24) eiusque dignitas requirit ut secundum consciam et liberam electionem agat”.
3. Katechizm Kościoła Katolickiego, p. 78.
4. Rituale Romanum, Ordo initiationis christianae adultorum, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1972.
5. DESQ nr 4.
6. Tamże, nr 10.
7. Por. tamże, nr 13. O miłosiernej postawie egzorcysty pisze: B. Kocańda, Posługa kapłana – egzorcysty. Duchowość, tożsamość, praktyka, Kraków 2004, s. 59-65.
8. DESQ, nr 40.
9. Tamże, nr 41-42. Por. J. Nowak, Woda święcona, RTK 52(2005), nr 8, s. 395.
10. Por. DESQ nr 44.
11. DESQ, nr 50; por. D. Forstner, Świat symboliki chrześcijańskiej, s. 67.
12. Tamże, nr 71.
13. D. Forstner, Świat symboliki, s. 126.
14. DESQ, nr 75.
15. Tamże, nr 72.
16. D. Forstner, Świat symboliki chrześcijańskiej, s. 152-153.
17. Rituale Romanum [...] Ordo initiationis christianae adultorum, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1972, nr 115; nr 373; nr 392.
18. G. Ferraro, Nowy rytuał egzorcyzmów: narzędzie władzy Chrystusa, “Anamnesis” 19(1998/1999) s. 58-59.
19. DESQ, nr 62.